

Ветеранська політика: захист інтересів та інтеграція в сучасному світі

17 червня 2024 року

845 днів

триває широкомасштабне
вторгнення

Тижні перетворилися на роки, а лічильник жертв невпинно обертається. У повітрі висить те ж саме риторичне запитання: **коли ж нарешті скінчиться ця війна?** Відповідь існує, адже війна – це математика. Війна триває, доки вистачає ресурсів – матеріальних, фінансових, людських.

П'ять масштабних конфліктів 20-го століття (табл. 1) показують нам межі міцності супротивників, які змушують їх зупинятись – миритись, здаватись або заморожувати конфлікти:

- **Перша світова** закінчилася для агресора (Німеччини) втратою територій та вимушеним, екстремально не вигідним мирним договором, що спричинило згодом велику повторну війну.

- **Друга світова** призвела до ліквідації влади агресора (Німеччини), довготривалої окупації та примусового перетворення держави на процвітаючу демократію. Німеччина повернула окуповані території лише за 44 роки після поразки.
- **Корейська війна** закінчилась для обох сторін примусом з боку союзників до припинення вогню, безстроково замороженим конфліктом на лінії зіткнення. Західні союзники забезпечили оборону та процвітання Південної Кореї. Але вже 70 років обидві сторони озброюються, готуючись до можливого повторного конфлікту.
- **Ірано-Іракська війна** закінчилась примусом з боку воєнних партнерів обох сторін підписати мирний договір та відновити довоєнні кордони та відносини.
- **В'єтнамська війна** закінчилась повним виведенням військ США під тиском американських виборців та об'єднанням територій воюючого В'єтнаму.

Нездатність держав залучати людей на фронт і критична кількість загиблих і поранених бійців знижують спроможність сторін воювати, запускаючи процеси, що призводять до згорання війни.¹

Нещодавні війни між державами, що тривали роками та принесли найбільше жертв ↘ (Таблиця 1)

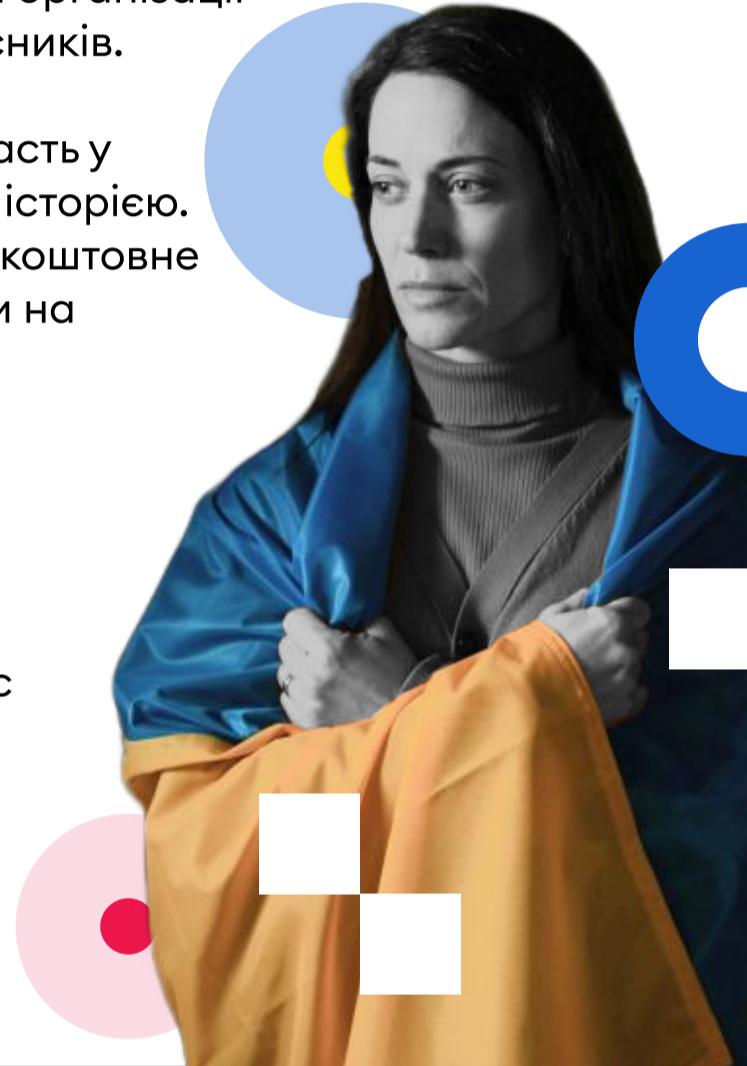
Війна	Роки війни	Кількість років війни	Кількість жертв
Перша світова війна	1914-1918	4	16-17 млн
Друга світова війна	1939-1945	6	60-85 млн
Корейська війна	1950-1953	3	2,5-3 млн
Війна США у В'єтнамі	1965-1973	8	1,5-2 млн
Ірано-Іракська війна	1980-1988	8	1-1,5 млн

➔ **Повернення до миру: підтримка ветеранів війни в Україні та за кордоном**

Будь-які війни завершуються. Але навіть коли вони вщухають, з'являється низка викликів для суспільства, адже, окрім відбудови, йдеться про **повернення ветеранів війни до мирного життя**. Особливо гостро ці питання постали після завершення Першої і Другої світових воєн. Тоді уряди низки країн, а також недержавні організації розробили програми підтримки й реінтеграції своїх захисників. Традиція допомоги і висловлення поваги воїнам сьогодні поширена як у країнах, що нині або нещодавно брали участь у збройних конфліктах, так і в тих, для яких війни вже стали історією. Наприклад, у США такі ініціативи включають зокрема безкоштовне медичне страхування й навчання в університетах, знижки на продукти та послуги тощо.

Зараз українські захисники й захисниці щодня відстоюють незалежність нашої держави й борються за її мирне майбутнє.

За 10 років війни українці як ніхто переконалися в тому, якою важливою є підтримка військовослужбовців і під час служби, і після її завершення. Іще з початку війни у 2014 році в Україні виникла низка неурядових організацій та ініціатив, що опікуються військовими, а у 2018 році з'явилося Міністерство у справах ветеранів України, яке реалізує державну політику у сфері соціального захисту ветеранів війни.

➔ **Приклади того, як за кордоном висловлюють шану й допомагають військовим і ветеранам війни**

- ➔ **Особливі вітання при зустрічі.** У Великій Британії статус ветерана отримує кожен, хто прослужив хоча б один день у Збройних Силах Її Величності (регулярних чи резервних) або був членом екіпажу торгових суден, які брали участь у певних військових операціях. Традиційно, коли ветерана зустрічають на вулиці, в магазині тощо, його вітають короткою фразою – «Thank you» (англ. «Дякую»).² У Грузії прийнято вітати військових словами «Dideba kartul jars!» (груз. «Слава сакартвельській армії!»), притискаючи до серця розкрити долоню або кулак. У США традиційне вітання для військовослужбовців звучить як «Thank you for your service!» («Дякую за службу!»).³ В Україні в 2018 році стартувала національна кампанія «Завдяки тобі», в межах якої поширюється жест привітання і вдячності – рука, притиснута до серця.⁴
- ➔ **Листи подяки.** Однією з популярних традицій є надсилання листів подяки військовослужбовцям. Наприклад, австралійський портал Kids News запустив ініціативу #ThanksForServing, яка заохочує читачів висловлювати подяку військовим – залишати повідомлення в коментарях до статті або надсилати листи на зазначену електронну пошту.⁵

Листи адресуються ветеранам світових воєн та учасникам сучасних бойових дій за кордоном. Ще один австралійський проєкт – Cardly – розробив технологію, яка дозволяє людям вибирати і писати онлайн-листівки вдячності захисникам. Ініціатива тісно співпрацює з організаціями колишніх військовослужбовців, допомагаючи розповсюджувати листівки з подяками.⁶

- **Зустрічі.** У багатьох країнах існує традиція запрошувати ветеранів війн і миротворчих місій виступати на публічних заходах і зустрічах зі школярами та студентами. На цих подіях військовослужбовці діляться своїм досвідом служби в армії, а слухачі мають можливість подякувати їм і висловити свою повагу.
- **Кредитування, консультаційна підтримка і менторство.** Після Другої світової війни уряд США ухвалив закон «Про реабілітацію військових», який передбачав надання ветеранам позик під низькі відсотки для відкриття бізнесу та допомогу в отриманні освіти (середньої чи професійно-технічної). Ця підтримка швидко принесла результати: з 1960-х років ветерани заснували низку брендів, що стали всесвітньовідомими, такими як Nike і FedEx.⁷ У багатьох країнах зараз також діють ініціативи, що допомагають ветеранам війни відкрити власний бізнес. Наприклад, британські організації X-Forces Enterprise, SME Loans та PDQ Funding надають спеціалізовані кредити для стартапів і малого бізнесу, спрямовані на підтримку військових ветеранів. У ряді країн існують урядові організації, що надають інформаційну підтримку ветеранам війни та їхнім родинам. Наприклад, в Австралії це Department of Veterans' Affairs (DVA), де вони можуть звернутися за допомогою до Veteran Support Officers (VSO) – консультантів, які надають поради членам збройних сил. В Міністерстві збройних сил Франції також існує Національне управління у справах учасників бойових дій і жертв війни, яке, серед іншого, надає військовим гранти на навчання та перекваліфікацію.⁸
- **Оздоровлення та психологічна підтримка.** У Великій Британії існує благодійна організація Combat Stress, яка зосереджується на покращенні психічного здоров'я ветеранів. Заснована більше століття тому, вона надає підтримку колишнім військовослужбовцям і їх родинам, допомагаючи їм подолати такі проблеми, як посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), тривога і депресія. Combat Stress надає спеціалізоване лікування і психологічну підтримку ветеранам, які брали участь у різних конфліктах і миротворчих операціях.⁹
- **Пільги і фінансова допомога.** У Австралії ветерани, які служили у Силах оборони під час Другої світової війни та в міжнародних війнах, конфліктах і миротворчих операціях, можуть отримати картку ветерана. Ця картка надає ряд пільг, зокрема знижки при замовленні послуг або покупках. Кожен бізнес чи організація самостійно визначає, які саме бонуси або пільги надаватиме у рамках своєї програми лояльності. У Малайзії поняття «ветеран» охоплює службовців регулярних збройних сил з певним стажем. Посвідчення ветерана допомагає їм отримувати різні соціальні пільги і пенсію.¹⁰

➔ У США одним з вагомих інструментів фінансової підтримки є компенсація по інвалідності.

\$133-\$3400 щомісяця
компенсація
по інвалідності

Ветерани з інвалідністю, пов'язаною зі службою, та звільненням можуть претендувати на щомісячну неоподатковувану компенсацію по інвалідності від Департаменту у справах ветеранів (VA) у розмірі від \$133 до понад \$3400 щомісяця.

Ставки по інвалідності VA залежить від:

- важкості інвалідності або втрати кінцівки (кінцівок);
- наявності дружини/чоловіка, дитини/дітей або батьків на утриманні;
- наявності чоловіка/дружини з важкою формою інвалідності;
- безробіття через інвалідність.

➔ Іншим не менш вагомим інструментом матеріальної підтримки ветеранів є **кредити на житло** (також відомий як кредит на житло від Департаменту у справах ветеранів).

Від \$0
початковий внесок

Ветерани, що мають право на кредит можуть придбати або побудувати житло, або рефінансувати існуючу іпотеку на житло, з початковим внеском від \$0, вигідними ставками та фінансуванням без встановленого ліміту.

Ще однією перевагою перед традиційними іпотечними кредитами є **відсутність PMI** (Private Mortgage Insurance, щомісячний страховий внесок, який стягується для захисту банку, поки ви не досягнете принаймні 20% власного капіталу). Майже кожна позика за програмою VA супроводжується комісією за фінансування. Цей збір надходить безпосередньо до Департаменту у справах ветеранів та допомагає підтримувати кредити ветеранів у майбутньому. Не всі зобов'язані сплачувати збір, наприклад, військовослужбовці з інвалідністю, пов'язаною з проходженням служби. Розмір збору коливається від трохи більше 2% – для тих, хто вперше отримує позику за програмою VA, до 3,3% – для покупців житла, які купують його повторно.

Кредит для ветеранів робить купівлю житла більш доступною для мільйонів ветеранів та діючих військовослужбовців США.

Багато штатів також пропонують великі пільги для своїх ветеранів. Пільги на рівні штатів варіюються від безкоштовного навчання в коледжі та працевлаштування до безкоштовних ліцензій на полювання та риболовлю. Більшість штатів також пропонують податкові пільги для своїх ветеранів і спеціальні номерні знаки, а деякі штати, – навіть надають ветеранам грошові премії за службу в армії.

- ➔ У **Сполученому Королівстві** Міністерство житлово-комунального господарства, громад та місцевого самоврядування запровадило різні заходи для покращення доступу до соціального житла для військовослужбовців та ветеранів.
- ➔ У **Канаді** існує низка фінансових програм, покликаних підтримати доходи канадських ветеранів. Однією з таких програм є «Допомога Збройних сил Канади» – щомісячна виплата, яка не оподатковується. Вона допомагає малозабезпеченим ветеранам Збройних Сил Канади (CAF), які після участі в програмі реабілітації більше не мають права на отримання допомоги для заміщення доходу.

Для цілей цієї програми VAC вимірює дохід домогосподарства ветерана відповідно до формули Статистичного управління Канади. Ця формула враховує будь-який оподатковуваний дохід, який ветеран отримує в даний час, а також будь-які нараховані державні пільги. Отримати допомогу від Збройних сил Канади можуть: ветерани Збройних сил Канади, які мають низький сімейний дохід, шукають роботу або беруть участь у програмі Career Transition Services і більше не отримують допомоги для заміщення доходу; член сім'ї загиблого або ветеран, що утримує дитину.

- ➔ Найпоширенішим видом фінансової підтримки в **Австралії** є пенсії, що передбачені для підтримки ветеранів та їх сімей. Розмір пенсії, яку отримує особа, залежить від різних факторів таких як її дохід та майно, тип пенсії, яку вона отримує і будь-які додаткові виплати, на які вона може мати право.
- ➔ **Хорватія** у свою чергу, протягом всієї історії незалежності держави продовжує розвивати пільгову систему для ветеранів. На сьогодні, успішно функціонуючими фінансовими програмами підтримки для ветеранів є: Пільги для безробітних хорватських ветеранів Вітчизняної війни та членів їх сімей; Допомога на відвідування; Пріоритетний статус при оренді комерційних приміщень; Одноразова фінансова допомога; Звільнення від сплати деяких судових, адміністративних та нотаріальних зборів; Право на отримання паю; Право на акції Хорватського фонду ветеранів Вітчизняної війни та членів їх сімей. Також вагомою матеріальною підтримкою для хорватських ветеранів є виділення інклюзивних автомобілів.¹¹

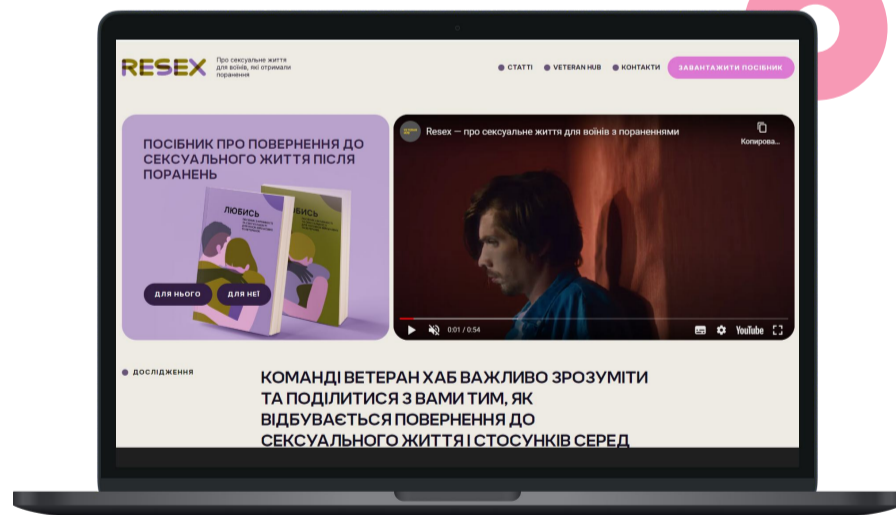
➔ Ініціативи для ветеранів в Україні:

Насамперед Український ветеранський фонд – державна установа у сфері управління Міністерства у справах ветеранів України. Фонд діє як центральний вузол, що збирає та надає ветеранам інформацію про всі доступні можливості для їх реінтеграції в суспільство фонд також активно виступає на захист прав та інтересів ветеранів. **Тому кожен ветеран може звернутися до цього фонду.**

- **Ветеранський фонд Після служби** надає допомогу ветеранам за різними програмами: освіта, психічне здоров'я, працевлаштування тощо.

- **Resex** – це платформа команди Veteran Hub про повернення до сексу та стосунків воїнів, які мають поранення. Також вони розробили посібники про повернення до сексуального життя після поранень для покращення статевого життя ветеранів/чоловіків-військових і ветеранок/жінок-військових, а також їхніх партнерів.

- Щоб отримати **безплатне протезування** можна звернутися до:

Певні категорії українців мають право на санаторно-курортне лікування. Міністерство у справах ветеранів забезпечує безоплатними путівками.

- Українські ветерани мають змогу пройти різні навчання, **щоб знайти собі заняття до душі**. Kyiv School of Economics пропонує гранти на навчання від KSE Foundation. New Horizons Hub – проект для навчання за IT-спеціальностями для військовослужбовців, які повернулися з фронту. Онлайн-курс Повернення з війни: розум, тіло, соціум дає можливість українським ветеранам та членам їхніх сімей отримати інформацію про те, як адаптуватися до мирного життя. Також ветерани мають можливість незалежно від рівня їх освіти пройти підготовку, перепідготовку або підвищення кваліфікації в Центрах професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості (ЦПТО ДСЗ). **Гранти на навчання** для ветеранів можна отримати у Kyiv Academy of Media Arts. На платформі Дія доступно 12 онлайн-курсів, які навчають, як заснувати власне підприємство, правильно вести бухгалтерську звітність, скласти фінансовий план, отримати фінансування на розвиток своєї бізнес-ідеї, просувати продукт і керувати командою. Ветерани можуть відкрити власну справу, є програми, які можуть допомогти їм це зробити. Програма мікрофінансування бізнесу ветеранів та членів їхніх родин.
- **Діти українських захисників** можуть отримати грант на безоплатне навчання від Київської школи економіки (KSE Foundation). Про пільги на здобуття освіти в Україні дітей, чиї батьки стали ветеранами, учасниками бойових дій чи загинули на війні, розповідають на сайті Міністерства освіти та науки України. Благодійний фонд Діти Героїв піклується про дітей, які втратили батьків під час війни, і підтримуватиме їх до повноліття. Закон Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей передбачає пільги на оздоровлення та відпочинок дітей учасників бойових дій, діти мають першочергові місця у загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладах, а також дитячих оздоровчих таборів, також дітям, батьки яких мають посвідчення УБД, пільга з харчування може надаватися з місцевого бюджету рішенням відповідної ради. В Україні видали комікс, що пояснює дітям, як спілкуватися із батьками-ветеранами.

 BLYZHI

Засновниця школи комунікацій Vazilik Марина Батуринець запустила освітню ініціативу Близькі для родин і партнерок(-ів) військових та ветеранів(-ок). За словами керівниці Близьких, у планах – сформувати спільноту, в якій близькі військових та ветеранів(-ок) матимуть змогу здобути нову професію, опанувати нові навички, знайти свій шлях у бізнесі або креативних сферах.¹²

Марина
Батуринець

Таким чином, ці приклади демонструють різноманітні підходи до вшанування військових і надання їм допомоги у різних країнах, що свідчить про **важливість підтримки тих, хто служив своїй країні.**

Шанування та підтримка військових і ветеранів є важливим аспектом соціальної політики у багатьох країнах світу. Різні національні підходи до цього включають щорічні дні пам'яті та спеціальні свята, урядові програми соціальної підтримки, пільги, медичне обслуговування, реабілітаційні програми та допомогу у працевлаштуванні. Благодійні організації також відіграють значну роль у наданні допомоги та підтримки військовим та їхнім родинам. Ці заходи не лише висловлюють вдячність за службу, але й забезпечують необхідну допомогу та інтеграцію ветеранів у цивільне життя. Таким чином, країни демонструють свою повагу та відповідальність перед тими, хто захищав їхню свободу і безпеку.

Ветеранська політика охоплює широкий спектр заходів, спрямованих на підтримку та захист прав ветеранів, включаючи соціальну, медичну та психологічну допомогу. **Основні аспекти такої політики можуть включати:**

- **соціальна підтримка:** фінансова допомога (пенсії та інші грошові виплати; одноразові виплати та компенсації); житлове забезпечення (надання житла або допомога у його придбанні; поліпшення житлових умов); трудова адаптація (професійне навчання та перекваліфікація; сприяння працевлаштуванню та створення робочих місць);
- **медична допомога:** лікування та реабілітація (безкоштовне або пільгове медичне обслуговування; реабілітаційні програми та центри); психологічна підтримка (консультації психологів та психотерапевтів; програми подолання посттравматичного стресу);
- **освіта та культура:** освітні програми (безкоштовне або пільгове навчання у вищих навчальних закладах; курси підвищення кваліфікації); культурні заходи (підтримка ветеранських організацій та клубів; організація культурних і спортивних заходів);
- **правова допомога:** юридичні консультації (безкоштовна або пільгова юридична допомога; захист прав та інтересів ветеранів у судових інстанціях);
- **спеціальні програми:** соціальні проекти (проекти інтеграції ветеранів у громаду; волонтерські програми та ініціативи); державні та міжнародні програми (співпраця з міжнародними організаціями для обміну досвідом та реалізації спільних проектів).

Інтеграція ветеранів у суспільство є важливим аспектом ветеранської політики, який включає в себе ряд ініціатив та підходів для підтримки ветеранів у процесі повернення до цивільного життя **після служби у військових силах.**

Ключові аспекти інтеграції ветеранів:

- освіта і професійна підготовка;
- підтримка в знаходженні роботи;
- соціальна підтримка і мережа однодумців;
- Медична та психологічна підтримка;
- Культурна адаптація і соціалізація.

Успішна інтеграція ветеранів залежить від комплексного підходу, що поєднує економічні, соціальні та психологічні аспекти, спрямовані на створення сприятливих умов для їхнього **повноцінного життя після служби.**

Ветеранська політика з фінансового аспекту охоплює широкий спектр заходів та підходів, спрямованих на забезпечення економічної підтримки та фінансової стабільності ветеранів після закінчення служби у військових силах.

Ось ключові аспекти цієї політики:

- виплати та пенсії;
- медичне страхування;
- фінансова підтримка під час переїзду;
- програми кредитування та підтримки підприємництва;
- інвестиції в освіту та професійну підготовку;
- соціальні програми і підтримка в складних життєвих ситуаціях.

Фінансовий аспект ветеранської політики відіграє ключову роль у забезпеченні гідної підтримки ветеранів, що дозволяє їм успішно інтегруватися у цивільне суспільство та забезпечувати своє економічне благополуччя після служби у військових силах.

Таким чином, ветеранська політика повинна бути комплексною та інтегрованою, щоб ефективно реагувати на різноманітні потреби ветеранів і забезпечувати їхню гідну інтеграцію у суспільство після служби. Ветеранська політика відіграє ключову роль у забезпеченні заслуженої підтримки та визнання для тих, хто віддав своє життя за оборону країни. Ці аспекти ветеранської політики відображають загальну важливість підтримки ветеранів і спрямовані на забезпечення їхнього гідного життя після служби.

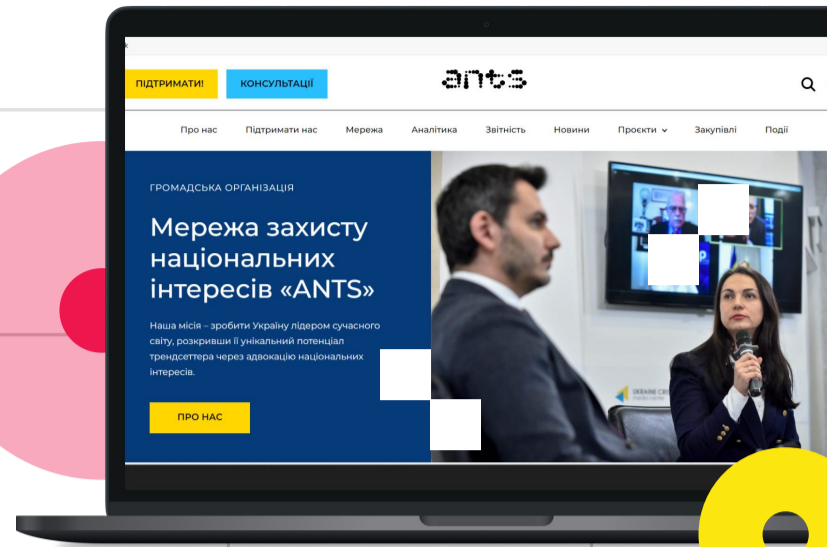
Держава вдячності відіграватиме важливу роль у підтримці та визнанні ветеранів **за їхні внески у захист країни та громадську безпеку.**

Це концепція, що включає в себе не лише юридичні та фінансові аспекти, але й культурні та соціальні ініціативи для підтримки та підняття морального духу ветеранів. Ось деякі ключові аспекти Держави вдячності:

- **символічні вирази вдячності.** Це включає урочисті церемонії, публічні заходи та святкування, під час яких ветерани отримують відзнаки, медалі та інші нагороди визнання за їхню службу;
- **урядові програми та підтримка.** Це охоплює фінансову допомогу, медичну та психологічну підтримку, доступ до освіти та професійного навчання, а також інші форми державної допомоги та послуг для ветеранів;
- **культурні ініціативи.** Заходи, які сприяють збереженню історії та культурних традицій ветеранів, включаючи музейні експозиції, літературні та мистецькі проекти, які відображають внесок ветеранів у життя країни;
- **соціальна підтримка та інтеграція.** Програми, спрямовані на підтримку інтеграції ветеранів у цивільне суспільство, зокрема житлові ініціативи, підтримка зайнятості та виплата пенсій;
- **етичні стандарти та права ветеранів.** Забезпечення ветеранам справедливих умов праці, правових захистів та етичних норм, які гарантують їхнє гідне ставлення у суспільстві.

Таким чином, Держава вдячності не лише визначатиме службу ветеранів, а й **забезпечуватиме систематичну та комплексну підтримку їхніх потреб, сприяючи їхньому поверненню до повсякденного життя та інтеграції в цивільне суспільство.**

Використані джерела

- 1 Вбиті, зруйновані, обурені: світовий досвід конфліктів і шість розрахунків фіналу війни в Україні
- 2 Державна політика підтримки ветеранів: досвід Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії
- 3 Долоня до серця: долучайтеся до національної кампанії подяки захисникам і ветеранам “Завдяки тобі”
- 4 Ініціатива «Завдяки тобі»: чи потрібна військовим жестова подяка «долоня до серця»
- 5 Saying ‘thanks for serving’ will show our veterans we support what they’ve done for us
- 6 Send the perfect card right from your computer or phone as if you wrote and sent it yourself.
- 7 Як у США дбають про своїх ветеранів і чого може навчитися Україна
- 8 Потреби ветеранів 2023
- 9 Combat Stress
- 10 Потреби ветеранів 2023
- 11 Потреби ветеранів 2023
- 12 Освіта, реабілітація, підприємництво і не тільки: ініціативи для ветеранів та їхніх родин

Цей аналітичний матеріал був представлений Мережею захисту національних інтересів «АНТС» в рамках Програми сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та здійснюється Pact в Україні. Зміст цього аналітичного матеріалу є винятковою відповідальністю Pact та його партнерів і не обов’язково відображає погляди USAID або уряду США.